

VEČERNI LIST

Posamezna številka 16 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vin.

Cena po pošti:

za leto . R 45—

za pol leta . R 25—

za četrt leta . R 10—

za 1 mesec . R 3'50

Za Ljubljano mesečno 3 R

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 53

Vprašanje Reke.

LDU Rotterdam, 24. sept. (ČTU). V Londonu se govori, da Wilson ne bo prej razmotril o reškem vprašanju, preden ne bo Italija napravila konca razmeram, ki jih je povzročil d' Annunzio.

LDU Reka, 24. sept. Včeraj je d' Annunzio z vsem štabom v štirih avtomobilih dospel v Sušak in se je tam mudil eno uro. Na mostu ga ni nihče nič vprašal niti zaustavil. Na povratku ga je vojak na straži lepo po vojaški pozdravi d' Annunzio je bil na Grobniku, kamor danes dopoldne njegovi vojniki vozijo deske, železo in drugo stvarino. To in pa dejstvo, da je italijanski Rdeči križ prevzel preskrbo Reke, jasno dokazuje, kako daleč je italijanska vlada od d' Annunzиеvega prevarata.

LDU Reka, 24. sept. Danes so prišle na Reki v promet italijanske poštne znamke.

LDU Reka, 24. sept. Italijanska oblast na Reki je izvršila včeraj preiskavo v srbski pravoslavni cerkvi in v stanovanju prote Kusanoviča, ki je odsoten. Iskali so baje skrito orožje, katerega pa niso našli.

LDU Reka, 24. sept. Na Reki so Italijanci osnovali narodno gardo, ki ima nalogo, da skrbi za mir in red po noči.

LDU Reka, 24. sept. D' Annunzиеva vojska, zastavljena na dve strani, dobi-

va hrano po aeroplanih iz Italije. Dva dni so meje proti Jugoslaviji zaprte. Cene živeža so se podvojile. D' Annunzio je izdal ponovni razglas na italijanske vojake, kjer veli, da bi moglo priti do popolnega okroženja Reke po neprijateljskem narodu. Zato pozivlje svoje čete, kakor tudi one v Opatiji, Lovrani, Volovski in na Učki, da ostanejo na svojem mestu in da čuvajo italijansko zemljo.

LDU Reka, 24. sept. »Vedetta d' Italia« napada v članku odbor, izbran o priliki skupščine reških beguncev, in zlasti Sasranka. Reški bataljon »Sursum corda« je zavzel svoje pozicije na istrski meji, da čuva Reko napadov Nittijevih čet.

LDU Reka, 24. sept. Dopis »Corriere della Sera« javlja iz Pariza, da je član ameriške delegacije v Parizu Polk izjavil, da do danes ni došel noben odgovor na italijanski predlog o reškem vprašanju.

LDU Reka, 24. sept. D' Annunzio je izpustil admiral Casanovo, ki je odpotoval v Italijo.

LDU Reka, 24. sept. V Opatiji je jako mnogo vojske pa tudi mnogo vrvenja in zmede. Del vojakov preklinja d' Annunzia, drugi del pa nosi znake reških rebelov.

Rumunija se vdala.

LDU Lyon, 25. septembra. (Brezlično.) Sir George Clerk, ki je bil odpuslan v Rumunijo, da izroči rumunski vladi noto entente, je že zapustil Bukarešto. Kakor hitro se povrne v Pariz, bo zavezniški vrhovni svet uredil razmerje med Rumunijo in Madžarsko. Kakor poroča »Echo de Paris«, je Bratianu, potem ko je proučil vsebino ententne note, sklenil, da je ne da priobčiti. Clerk prinaša s seboj odgovor rumunske vlade. Kolikor je znano, hoče

Rumunija dati ententi popolno zadoščenje v vsakem oziru; pripravljena je, odpoklicati svoje čete iz Budimpešte in sodelovati z entento pri vzdrževanju miru in reda na Madžarskem. Pristala je tudi na to, da predloži komisiji za odškodnino in obnovo lesto vojnega in železniškega materiala, ki ga je zasegla na Madžarskem za svoje zadnje ofenzive, vendar pričakuje, da je bila zaplemba upravičena.

je izjavil minister, se bodo takoj vzpostavile diplomatske zveze med Grško in Čehoslovaško. Na vprašanje, zakaj se še niso začele poprave tako važne mednarodne solunske luke, je odgovoril minister, da bo solunska luka dobila vse naprave, ki so potrebne za veletrgovino.

Rumunija in njeni sosede.

LDU Dunaj, 24. septembra. (Dun. KU) Rumunski minister pooblaščenec v Budimpešti, Diamandi, je za svojega bivanja na Dunaju imel razgovor z državnim kancelarjem dr. Rennerjem in z državnim tajnikom za prehrano. Razpravljal je z njima o načinu, kako bi se živila iz Rumunije dobavljala Nemški Avstriji po Donavi in po železnici. Pogodili so se, da se bodo v najkrajšem času sestali zastopniki Rumunije in Nemške Avstrije, najbrže v Budimpešti, ter določili smernice za obnovo gospodarskih odnosov med obema državama.

LDU Dunaj, 24. septembra. (ČTU) »Wiener Allgemeine Zeitung« piše: V razgovoru, ki ga je imel rumunski pooblaščenec Diamandi z našim urednikom, je Diamandi izjavil: Rumunija hoče v bodoče živeti z Ogrsko v prijateljskem razmerju. V interesu Rumunije je, da ima zdravega in življenja sposobnega soseda. Rumunija je zaradi tega pripravljena dovoliti Ogrski gospodarske olajšave. Te gospodarske koncesije bodo obstajale v dobavi sirovin za ogrsko industrijo, ki je koncentrirana v Budimpešti, in v otvoritvi rumunskega trga za ogrske industrijske produkte. Na vprašanje, kdaj bodo rumunske čete zapustile Budimpešto, je odgovoril Diamandi, da je bil on osebno za to, da zapuste rumunske čete pet dni po svojem vходу Budimpešto. Prisotnost rumunskih čet je povzročila Diamandiju težkoče pri njegovih nameri, vzpostaviti z Ogrsko prijateljske odnose. Diamandi je nadalje izjavil, da se o političnem položaju na Ogrskem po odhodu rumunskih čet sedaj še ne da ničesar reči. Glede odnosov Rumunije do zaveznikov je izjavil Diamandi, da so ti odnosi najpristranejši.

Velikanske slavke.

Amerika je dežela najbolj organiziranega kapitala, Anglija dežela najboljše organiziranega delavstva. V Angliji se delavske organizacije pripravljajo, da izsilijo socializacijo velikih podjetij, v Ameriki se je začel velikanski štrajk jeklarjev, da v tem boju ojači delavsko moč ter oslabi kapitalizem. Poročila iz Amerike niso popolnoma točna. Zato ne vemo dosti o vzrokih ondotne stavke. Gotovo pa je, da bo ta boj zelo hud. Da podpro svoje ameriške tovariše, so se začeli gibati tudi angleški delavci. Poročilo iz Londona namreč veli, da so hkrati z ameriški kovinarji tudi angleški železolariji stopili v stavko. Doslej je že 50.000 delavcev nehalo delati. Kažejo se znaki, da se stavka raztegne tudi na strojno in ladijsko industrijo. Vsi delavci v livarni v arzenalu v Woolwichu so nehali delati. Kakor se glasi drugo poročilo iz Anglije bo vsled te stavke na Angleškem najbrže že v nekaj dneh ustavljeno vse delo v jeklarnah južnega Walesa. Tako poročila iz Anglije.

Kakor pa se glase vesti iz Amerike, če jim seveda smemo verjeti, tam delavska stavka ne stoji trdno. Reklj smo že zgoraj, da je v Ameriki kapital trdneje organiziran ko delavci. Iz tega si lahko razlagamo tudi naslednje vesti iz New-Yorka, ki jih širijo kapitalistične družbe:

Z ozirom na dejstvo, da je pretežna večina v Ameriki rojenih delavcev odklonila udeležbo pri stavki v kovinski industriji, je zelo verjetno, da se bo stavka izjalovila. Ako bi se vseeno še razširila, tedaj bi bila to samo posledica strahovanja ameriških delavcev po priseljenih. Mase ameriških delavcev nikakor ne žele slediti ekstremistom na poti proti boljševizmu. Mnogo zanimanja je vzbudila brzojavka, ki jo je prejel predsednik jeklarske zveze od Morgana, in ki poudarja, da se oba strinjata v prepričanju o potrebi popolne svobode dela, ki mora zmagati, ako se ne odneha niti za las. Značilno za zupanje, s katerim pričakuje jeklarska zveza, da bo zmagala v tem boju, je dejstvo, da vrednostni papirji rastejo.

Da se je stavki pridružil doslej razmeroma le majhen del ameriškega delavstva, je razvidno iz njujorske brzojavke, ki pravi, da se v Carnegiejevih tvornicah 90 % delavcev ni pridružilo stavki. Druge vesti pa trdijo zopet obratno. Vsekakor bodo delavske organizacije imele hud boj. Znamenje, da delavska organizacija ni na višku, je dejstvo, da se vrše že poulični boji. To je vedno znak slabosti.

Iz okolice predsednika Wilsona se razširjajo vesti, da predsednik ne bo posredoval v stavki jeklarjev. V Newcastlu (Pennsylvania) so se spopadli stavkajoči in redarji, ki so ščitili stavkolomilce. Dve osebi sta bili ubiti. Družba Carnegiejevih jeklarn v Pittsburgu izjavlja, da pač počiva delo v mnogih njenih tvornicah, da pa se najvažnejša dela izvršujejo naprej. Jeklarna Cambria v Johnstownu je zaprta. V Clevelandu se v 16 tvornicah ne dela, ravno tako tudi v tvornicah družbe jeklarn Illinois. V tvornicah Gary stavka po podatkih voditeljev stavkajočih delavcev 90 odstotkov delavstva. Uradniki jeklarn Becehem so izjavili, da odgodijo stavko do porazgovora s predsednikom Schwabom. »Chicago Tribune« pravi, da se vedno bolj kaže, da je glavni namen stavke okrepiti delavske organizacije. Ostale zahteve, ki se tičejo povišanja mezde in delovnega časa, prihajajo šele v drugi vrsti v poštev.

Naša dolžnost je, da zasledujemo ta silni boj z vsó natančnostjo. Njegov izid nam bo brez dvoma odprl nove vidike v socialnem razvoju.

Gabrijel d'Annunzio

znani italijanski pesnik in vojni hujškač, ki je šel in rešil reško vprašanje enostavno na ta način, da je Reko anektiral za Italijo. Kolike koristi bo to dejanje za Italijo, je drugo vprašanje. Zdaj se celo bojé, da ne bi z Reke anektiral cele Dalmacije. (?) D'Annunzio baje ne misli iti z Reke. »Homme Libre« se vprašuje: »Kaka nesreča bi bila, ako bi Jugoslavlani naredili konec smešni komediji na Reki?«

Politične novice.

+ Boljševikom se slabo godi. Iz Curiha se poroča: Čete generala Denjekina si prizadevajo doseči direktno zvezo s poljskimi četami, da bi potem začele skupno akcijo proti boljševikom, ki so sluteč, kaj bi moglo nastati zanje v tem primeru, takoj pričeli protiofenzivo, da bi zopet zavzeli Kijev. Toda armada generala Denjekina je izkoristila prodiranje Poljakov ter z lahkoto zavrnila boljševike. Vsled občutnih porazov, katere so Poljaki prizadejali boljševikom ob gornjem Dnepru, je pričakovati popolno razsulo boljševiške fronte v Ukrajini. V tem primeru bi bila zveza med Poljaki in četami generala Denjekina zagotovljena ter bi se obe armadi strmili nekako sredi močvar v Polesju.

+ Za carizem na Ruskem. »Humanite« javlja, da je dobila iz zelo zanesljivega vira potrdilo vesti, po kateri se brat bivšega carja, veliki knez Mihael, nahaja v glavnem stanu admiral Kolčaka in se namerava potegovati za prestol. List označuje Kolčaka za pustolovca, ki bo za Rusijo še zelo usodepoln in ki pod pokroviteljstvom entente deluje za carizem.

Dnevne novice.

— Posebni vlaki za tabor v Ločah ob Baškem jezeru v nedeljo dne 28. sept. vozijo iz Ljubljane gl. kol. in Borovelj v Bače in nazaj po polovičnih cenah. Odhod iz Ljubljane gl. kol. ob 4.55, iz Borovelj ob 5.23; dohod v Bače ob 8.30 oziroma ob 7. uri iz Borovelj. Odhod iz Bač v Ljubljano ob 18.57, v Borovlje ob 21.00 uri; dohod v Ljubljano ob 22.46, v Borovlje ob 22.30. Cena listka III. razreda Ljubljana-Bače in nazaj K 19, Borovlje-Bače in nazaj K 8.

— Stavka stavcev v Zagrebu. Sinoči proti polnoči so jeli stavkati v Zagrebu vsi zagrebški stavci. Stavki kvalificiranega osebja se je priključilo tudi vse pomožno osebje. Vsled stavke jutri ne izidejo zagrebški časopisi.

— Eno- in dvекronski bankovci od 14. oktobra v čehoslovaški republiki ne bodo imeli nobene veljave več. Pri nas so ti bankovci že itak skoro brez vsake vrednosti, ker so tako strgani, umazani in na čudne načine prežigosani, da se jih vsakdo brani. Skrajni čas bi že bil, da se zamenjajo z novimi.

— Dunajski visokošolci! Z Dunaja sem dobil naslednje poročilo: Vsi inozemci, ki nimajo poštenega opravila na Dunaju, bodo izgnani. Kdor ni bil stalno od 1. avgusta 1914 dalje na Dunaju, mora vložiti prošnjo na policijsko ravnateljstvo za ondotno bivanje. V prošnji mora vsakdo navesti celi nacionalni in vzroke o potrebi bivanja na Dunaju. Vsak bo potreboval sledeče priloge: Krstni list, potni list eventualno domovnico. Od tehnika zahteva policija tudi potrdilo, da res študira na dunajski tehniki. Policijsko ravnateljstvo

Proti boljševikom.

LDU Lyon, 25. septembra. (Brezlično.) Iz Helsingfors se poroča: Ofenziva ruske severozahodne armade proti boljševikom se razvija v smeri proti Lugi. Pet boljševiških polkov je bilo uničenih. Tako zvana ruska severozahodna vlada dela z vsemi sredstvi na to, da olajša svoji armadi pohod proti Petrogradu. Neprestano prihajajo ententni transporti, ki dovažajo topove, puške, municijo in opremo, tako da je preskrba armade z vojnim materialom zagotovljena.

LDU Kodani, 24. septembra. (Dun. KU) Angleško vojno ministrstvo javlja, da so čete generala Denjekina zopet izvojevale veliko zmago nad boljševiki ter zavzele mesto Kursk.

Grška in Čehoslovaška.

LDU Praha, 24. septembra. (ČTU.) Čehoslovaški korespondenci, poročajo, iz Aten: Poročevalec Čehoslovaške korespondence je imel pogovor z grškim ministrom za zunanje posle Dionidisom in s trgovinskim ministrom Tiridisom. Minister za zunanje posle Dionidis je izrazil simpatije Grčije napram čehoslovaški državi in je izjavil, da bodo odnosi med obema državama vedno najpristranejši. Ko bo podpisal mir in ko bodo vsa vprašanja rešena,

V nedeljo 28. t. m.

na veliki

Orlouski tabor
v Dobrilovci.

vpraša nadalje, kje je prosilec bival med vojnim časom. Potrebno je, da si vsak tovariš vojak poskrbi tozadevno potrdilo od vojaške oblasti. — Souc Stanislav, abs. ing., t. č. podpredsednik društva slov. tehnikov na Dunaju.

— Dobrodelna efektivna loterija v korist sirot, slepcev, invalidov in hiralcev. 1317 dobitek v skupni vrednosti 80.000 K. Glavni dobiček je vreden 20.000 K. Najboljše dobitke so vredni po 5000 K, 3000 K, 1500 K itd. Zrebanje 18. decembra. Srečke so po 2 kroni in se naračajo v pisarni društva »Dobrodelnost« v Ljubljani, Poljanska cesta št. 4. Z ozirom na blag namen te loterije prav toplo priporočamo vsem, da takoj v obilnem številu naročijo srečke.

— Za potovanje po železnici iz Špilja proti Ljutomeru je potrebna izkaznica (brez slike) od pristojne politične oblasti (police, ravnateljstvo, komisariat, okrajno glavarstvo) z izrecnim dovoljenjem te oblasti za kraje ob tej progi in vizuma dravske divizijske oblasti. Brez tega vizuma je prekrščenje demarkacijske črte nemogoče.

— Zakon o moratoriju. Iz Belgrada poročajo: V ministrstvu za pravosodje se je izdelal načrt zakona o moratoriju. Po tem načrtu so odgovorni za plačevanje dolgov samo pravi dolžniki, za menice pa samo akceptanti. Za časa vojne obresti ne tečejo. Država prevzame nase izplačevanje vseh privatnih meničnih dolgov v gotovem denarju ali z boni. Ustanovila se bo vojna likvidacijska banka, ki bi te dolgove prevzela od dolžnikov za deset let. V prvih treh letih bi dolžniki plačevali samo obresti, ki bi znašale 6%. Dolg bi se sorazmerno razdelil na sedem delov, ki se morajo plačati v teku sedmih bodočih let. Ohranijo se nadalje privilegiji poljedelcev in obrtnikov, ki so jih uživali na podlagi člena 471 državlanskega zakonika. Po tem členu se ne morejo uporabiti za plačilo dolgov hiša, gospodarska poslopja, pet oralo polja, dva vola, krava itd. Obrtnikom se ne more vzeti za plačevanje dolgov orodje, potrebno za izvrševanje obrti.

Ljubljanske novice.

Ij Ignacij Boršnik na mrtvaškem odru. V veži dramskega gledališča leži Ignacij Boršnik na mrtvaškem odru. Nihče, ki je obišel še pred kratkim njegovega »Očeta«, ni mislil, da bo prestopil ta prag v tako kratkem času z namenom, da pokropi njegovo truplo. Med črnimi stenami in zelenjem leži njegova polodprta krsta, ob kateri govorila dve vrsti sveč velikemu umetniku zadnjo luč. Boršnik leži tih in miren s sklenjenima rokama, njegov obraz je nekoliko izpremenjen. Na desni in na levi so venci s črnimi in narodnimi trakovi, ki so jih poslali pokojnikovim znanim in prijateljem, gledališki konzorcij in zagrebško gledališče. Cela množica ljudi se neprestano vsiplje skozi tužni prostor in kropi pokojnika, ki nas je zapustil mnogo prezgodaj, ker smo še veliko pričakovali od njega. Pogreb se bo vršil danes popoldne ob 4. uri. Obeta se velika množica udeležbe občinstva, ki bo spremljala priljubljenega pokojnika na njegovi zadnji poti.

Ij Umrl je včeraj zvečer trgovec g. Josip Tavčar. N. v m. p.!

Ij Sprejemni izpiti za konservatorij za vse one učence, ki zadnjič niso prišli ali so se pozneje vpisali, bodo v ponedeljek dne 29. t. m. ob 3. uri popoldne v dvorani Glasbene Matice, Vegova ulica št. 7.

Ij Nadaljevalni ginekološko-porodniški tečaj v občini javni bolnišnici v Ljubljani se prične v sredo, dne 1. oktobra t. l., ob 5. uri popoldne na ginekološko-porodniškem oddelku. Pismene ali osebne prijave sprejema prof. dr. Al. Zalokar.

Ij Vnovčevalnica za živino in mast. Ker je ravnatelj Rado Legvart nastopil daljši bolniški dopust, je poveril direktor oddelka za prehrano Slovenije vodstvo »Vnovčevalnice za živino in mast v Ljubljani« g. računskemu svetniku Mirku Česniku.

Ij Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine ljubljanske od 14. do 20. septembra 1919. Število novorojencev 25, mrtvorojencev 1, umrlih 24. Od umrlih je 12 domačinov in 12 tujcev. Umrli so: za otročico 1, za grižo (2 domačina in 2 tujca) 4, za jetiko (3 dom. in 1 tujec) 4, vsled mrtvouda 1, vsled neizgode 1, za različnimi boleznimi 13. Za nalezljivimi boleznimi so oboleli, in sicer: za otročico 1, za škrlatno 1, za grižo (19 domačinov in 15 tujcev) 34.

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

o Kranj. Skupina JSZ v Kranju nanašanja svojim članom, da se nameravani izlet k sv. Joštu preloži na še nedoločen čas.

Čipkarica.

Selca. V nedeljo 28. septembra t. l. dopoldne ob 11. uri bo tu shod čipkaric. Pride govornik iz Ljubljane. K obilni udeležbi vabi sklicatelji.

Želzniki. V nedeljo 28. septembra t. l. popoldne ob 4. uri se vrši tukaj shod čipkaric. K obilni udeležbi vabi sklicatelji.

Lesni delavec.

Gozdna uprava grofov Thurn je nam odgovorila na našo vlogo z dne 18. t. m. št. 18.196 sledeče: P. n. Jugoslovanski Strokovni Zvezi v Ljubljani. Na ondnotni dopis z dne 18. t. m. št. 18.196 poročamo, da smo se z delavci na žagah v Mežici sporazumeli glede izplačevanja tako, da dobijo delavci, ki to zahtevajo, od gozdarja v Mežici predjem v višini 14 dnevnega zaslužka, med tem ko se bode vršil končni obračun in izplačevanje za ostalih 14 dni kakor do sedaj, z mesečnim računskim sklepom. Pliberk, dne 22. septembra 1919. Gozdna uprava grofa Thurna, Pliberk, Seblatnig, l. r.

Izpred porote.

Vloma pri Verovškju in Götzlu.

Josip Šolar iz Dobrunj, Josip Klobas iz Rače in Josip Žerjal so v noči od 25. na 26. julija t. l. v Ljubljani vzeli v družbi in posesti Ivana Bricleja stvari v vrednosti 4000 K in v trgovini Götzl različnega blaga za 20.000 K.

Josip Šolar je nepoboljšljiv tat. V zaporih se je seznanil s Klobasom, ki sta tudi pozneje drugova; pridružil se jima je še Žerjal. Ker niso imeli denarja, je Šolar svetloval, da bi šli pogledat v delavnico Ivana Bricleja na dvorišču trgovca Verovška. Še isti večer, t. j. dne 25. julija t. l., so vdrli v delavnico in vlomili v pisarno mizo. Ker ni bilo v nji nobenih vrednosti, so se spravili nad železno blaginjo. Ker je Šolar zapazil v neki sobi nad Verovškovo sobo luč, so iz bojazni odšli in poizkusili srečo v trgovini Götzl na Mestnem trgu. Tu so nanosili iz prodajalne za večna vrata polno obleke in blaga. Ker so pa bili nekoliko prenerodni, so opozorili stražnika, ki je prišel na lice mesta ter Šolarja zasučil. Ostala dva, Žerjal in Klobas, sta zbežala na dvorišče in potem po lestvi čez zid in sosedne strehe na Frančevo nabrežje. Klobas je tam pod nekim zidom obležal, ker si je zvil roko ter se na kamenju potolkel. Odšel je pozneje v Nunsko ulico, kjer je obležal. Prihodnje jutro ga je stražnik aretirjal. Še isti dan je policija izsledila tudi Žerjala in ga odpeljala na varen prostor.

V pisarni Ivana Bricleja je bila hranilna knjižica poleg zadolžnice državnega posojila in nekaj blaga, kar bi mu bili storilci lahko odnesli, da jih luč ni preopdila.

Pri Götzlu pa so pripravili: 28 različnih moških hlač, 7 telovnikov, 18 jopičev, 7 ženskih povrtnikov, 31 različnih srajc poleg suknja, kloba. Skupna vrednost vsega presega nad 20.000 K.

Porotno sodišče je včeraj obsodilo Šolarja na 6 let, Klobasa na 5 let in Žerjala na 18 mesecev težke ječe.

Malo časa sta se veselila.

Pred ljubljanskim porotnim sodiščem se zagovarjata A. K. in A. S. iz Notr. Goric pri Brezovici. V noči od 20. na 21. aprila sta vzela iz pisarne voj. skladišča v Ljubljani železno ročno blaginjo v vrednosti 16.850 K. Sum tatvine je padel na porotnika Valentina Accetto, katerega so takoj drugi dan aretirali. Ker je Accetto tatvino odločno zanikal in ker je poizvedba dokazala, da je bilo pri tatvini udeleženi več oseb, so zaslišali S., katerega je Accetto označil kot sumljivega. Ta je dejanje po več kot enomesečnem tajanju priznal in izdal svoja tovariša. Že prejšnji večer (19. apr.) so poizkusili, a se jim dejanje ni posrečilo radi navzočnosti vojakov. Zato je naslednji večer Accetto kupil navzočim vojakom 1 l vina, da jih je premotil, med tem je šel v barako in podal skozi okno K-u blaginjo, katero sta S. nesla v gozd nad hotelom Bellevue in jo razbila. Prazno blaginjo sta skrila pri nekem sorodniku. Od ukrađenega denarja, ki ga je bilo nekaj nad 15.000 K, je K. med potjo izročil S. 5000 K, Accetto 5500 K, ostanek si je pa pridržal sam. Valentin Accetto je bil že obsojen z razsodbo vojaškega sodišča v Ljubljani na eno leto ječe. Za en dan veselja, če ne vpošteva notranjega nemira, bo služil celo leto.

Raspravi, ki se vrši danes, predseduje nadsvetnik Vedernjak, votanta sta dvorni svetnik Andolshek in nadsvetnik Levčnik, obtožbenca zagovarjata dr. Frlan in dr. Pegan. Na vprašanje predsednika Vedernjaka pravi obtoženi S., da je služil pri vojaški policiji od prevrata do meseca marca. Pogajal se je za koncesijo za kino v Filharmoniji. Za to potrebni denar bi lahko dobil. S. soobtožencem K. se je seznanil pri »Sloncu«.

Razne novice.

r Za nacionalizacijo rudnikov in železnic v Ameriki. Iz Clevelanda poročajo, da se je konvent združenih ameriških rudarjev z veliko večino izjavil za nacionaliziranje rudnikov. Konvent se je izrekel tudi za nacionaliziranje železnic.

r Francoski poljedelci. Francoska zbornica je zavrgla staro navado, po kateri so poljedelci spali na slami v stajah in hlevih. Odbor, kateremu je poverjena skrb za delavstvo, je izdelal načrt o dolžnostih in pravicah poljskih delavcev in jim je tudi priznal pravico na posteljo. Uradni razlog trdi, da gre tu za moralno in higiensko dobrotno in slednjič za človeško dostojanstvo. Vprašanje je samo, če se bodo starokopitni poljedelci sprijaznili s tem, ker jim je stari način spanja prešel že v meso in kri.

r Nov češki denar. Praški listi priobčujejo besedilo zakona, ki odreja zamenjavo eno- in dvekronskih bankov-

cev in ki jo je včeraj sprejela narodna skupščina. V zmislu te postave se bodo eno- in dvekronski bankovci Avstro-ogrske banke, ki krožijo na ozemlju čehoslovške republike, do določenega roka zamenjali za nova plačilna sredstva. Pri zamenjavi se bo od nominalne vrednosti zamenjanih bankovcev odtegovala 10 odstotna pristojbina. Zakon je stopil v veljavo z dne 23. septembra.

r Rekord višine s zrakoplovom. Roland Rohlj je pobil dosedanj rekord višine, ki so jo dosegli s zrakoplovom in je dosegel v bližini Njujorka višino, ki znaša 10.549 metrov. Instrumente, ki so merili višino vzpona, so poslali v Washington, da se lahko prepričajo o resničnosti dejstva. Pilot pripoveduje, da je v višini 6000 metrov pričel težko dihati in je moral uporabljati s seboj prineseni kisik. V najvišji višini je kazal toplomer 43 stopinj pod ničlo. Meteorologi trde, da bodo mogli s pomočjo zrakoplovov črpati iz zraka važne znanstvene podatke.

r Požar v Kristijaniji. V Kristijaniji je izbruhnil strašen požar, ki nima primera v zgodovini glavnega mesta Norveške. Požar je izbruhnil v predmestju, kjer se na hajajo mestna skladišča za živež in se je

z veliko naglico razširila po mestu. Požar je dobil vedno večji obseg in je ogrožal več mestnih delov. Dosedanje škode še niso mogli preценiti.

r Izkoriščevalci Rusije. »Matin« trdi, da se je osnoval angleško-francosko-nemški konzorcij za izkoriščanje prirodnih zakladov Rusije. Pri denarju neha prijateljstvo, pri denarju zopet pričenja.

r Metohija in Kosovo polje za Črnogorje. Cetinjska »Narodna Riječ« poroča, da je ministrski svet odločil, da se Metohija in Kosovo polje pridržita za naseljevanje izključno Črnogorcem, ki nimajo zemlje. Vsak gospodar dobi po 30 oralo zemlje, razen tega še na vsako moško glavo v družini po 10 oral. Zemlja se bo dobila brezplačno; poleg tega dobi vsak gospodar brezplačno stavbeni material za hišo, potem seme, vprežno živino in volno. Zemljo bodo dobili le tisti, ki jo bodo sami obdelovali ter ne bo mogla služiti za kupčijo in preprodajo.

r Smrt pesnika. Umril je grški pesnik Georg Skuris, izdajatelj lista »Romios«, ki je bil pisan v satiričnih verzih. Pokopali ga bodo na državne stroške.

Voltaire.

Njegovo življenje in konec.

Od prvih začetkov krščanstva pa do novejših dobe je bilo gotovo prav malo mož, ki bi vodili tako prenapeto sovraženo in dolgo trajajočo nepretrgan boj proti vsem veram in verskim napravam, kakor ga je vodil Francoz Voltaire (pravzaprav François Marie Arouet). Voltaire pa ima kot predstavitelj najnesramnejšega brezverstva, kot najkorenitejši prvoboritelj vseh tedanjih božjih in cerkvenih sovražnikov tudi v naših dneh pomena malce in vnete učence, ki so mu v mnogih točkah čudno podobni: v sovražstvu proti vsaki pozitivni verski dolžnosti, v izbiri bojnih sredstev, pa tudi v glavnih vzrokih, radi katerih se protivijo vsaki pozitivni veri: v nenravnosti in razuzdanem življenju.

Kdo je bil »mojster« naših novodobnih krščanskih sovražnikov? Bil je, kakor mnogo njegovih učencev, površen učenjak, ki se je ognil vsakemu globljemu raziskovanju in skušal nadomestiti z blestečim zasmehovanjem, kar mu je manjkalo na pozitivni vedi, posebno v boju proti veri. Voltaire je bil, tako pripominja po pravici W. Kreiter S. J. (Kirchenlexikon zvez. 12, 1086. stolpič), zgodovinski, nikakor pa ne velik mož. K temu mu je že manjkala resnicoljubnost in priznanje tujih zaslug. Skoro vse svoje življenje se je bavil s pravdami ali pa z osebnim sovraštvom.

Voltaire je bil od svojih mladih let pa do visoke starosti žoga svojih strasti, in sicer najnižjih strasti: nenravnosti, ki ni iskala v veri sredstva za samozatajo ampak mu je bila opominjevalka in veriga, ki jo je sovražil z divjim pobesnelim srdom; bil je žoga lakomnosti, da je znal napraviti iz literarnega podkopalnega dela sijajen zaslužek; žoga napuha, ki je bil glavni povod, da se je Voltaire razprl celo s svojimi najboljšimi prijatelji in dobrotniki ter jih sovražil, če ga niso brez pogoja občudovali.

Voltaire je bil rojen v Parizu dne 21. novembra 1694 in je umrl istotam 30. maja 1778. Obdarjen z velikimi zmognostmi, bi bil lahko Voltaire v dolgi dobi svojega življenja ustvaril mnogo lepega in koristnega ter tako osrečil sebe in druge. Toda pokvarjen že v zgodnji mladosti se je udal v družbi in pravi prijateljev čutnim nasladam in postal tako zastavonoša tistih življenj, ki so po načrtu rušili in podkopavali verski in moralni red. Če pregledamo Voltaireovo življenjsko zgodovino od njegove mladosti do njegove smrti in visoki starosti, tedaj vidimo jasno tisto dejstvo, ki se ponavlja pri vseh prvoboriteljih korenite nevere: Voltaire je tisočim izruval zadnje ostanke njihove vere v Boga in s tem njihovo dušno srečo, torej vse to, kar je človeku najvišje in najdražje; vendar pa ni bil v stanu nuditi niti sebi niti drugim, ki jih je zapeljal, vsaj delno zadostilen nadomestek za srečo dobro vesti ter zvestega verskega izvrševanja dolžnosti. Voltaire je živel, razen srečnih otroških dni, pravzaprav celo življenje sam s seboj in s svojimi lastnimi prijatelji v razprtiji.

Ko je bil deset let star, ga je dal njegov oče, ki je bil kraljevi notar, v zavod Louis-le-Grand, katerega so vodili jezuiti; tam je študiral do leta 1710. Kot učenec je bil Voltaire marljiv in nadarjen, a že takrat brez vsake trdne volje

— orodje vzbujajočih strasti. Ko je izstopil iz zavoda, se je odločil za literarni življenjski poklic kljub temu, da mu je oče ostro nasprotoval in so mu to tudi drugi odsvetovali. Predno pa je mogel nastopiti v tem poklicu, je moral še obiskovati juridične kolegije. Že jezuiti so dobro spoznali, da tli v Voltaireu pod pepelom ogenj strasti in so zato svojemu gojencu povedali vnaprej, da bo neil ogenj prevratnih idej, če ne bo znal obvladati v notranjosti svojih strasti. Voltaire pa se je kmalu otresel vseh ozirov na svoje prejšnje blagomisleče učitelje, celo njegov lastni oče ni imel nanj prav nobenega vpliva več. Njegovi lahkomišelnji prijatelji so ga imeli kmalu v popolni oblasti, kar so dosegli tem lažje, ker je Voltaire ugačal tako razuzdano življenje, ki ga je živela družba krog njega. Mesto da bi študiral pravoznanstvo, je potratil največ dragocenega časa v takrat najmenitnejšem, a tudi najbolj razuzdanem klubu »Temple«, kamor so ga vpeljali njegovi zapeljivci. Niti dvajset let star, je bil Voltaire v več ko enem oziru svojemu očetu v sramoto, ki ni vedel boljšega sveta, ko svojega sprijenega in zadolženega sina izgnati iz Pariza. Zato ga je poslal l. 1713. kot paža poslanika markiza Châteauneuf v Haag. Toda tudi tukaj je bil mladi Voltaire kmalu nemogoč tako, da je oče zahteval naj ga zapro ali pošljejo v kolonije; tej usodi se je mladi Voltaire odtegnil na ta način, da je obljubil potrebno poboljšanje v vedenju in se izjavil pripravljenega sprejeti pri notarju Allainu mesto pisarja. Pa tudi tukaj je kaj kmalu pozabil na vse dobre sklepe, delo v pisarni je jel zanemarjati, tem vneteje pa je zlagal pesmi, v katerih je obrekoval in zasramoval edino sredstvo, ki bi ga moglo še rešiti, namreč vero. Ko je kmalu nato notar Allain pognal Voltairea iz službe, mu je zopet pretila nevarnost, da ga izženejo v kolonije. Tu se je zavzel za lahkotivca neki tovariš iz zloglasnega kluba »Temple« in ga je spravil na grad svojega očeta, markiza de Caumartina v St. Ange pri Fontainebleau. Pa tudi tu ni šlo dolgo; Voltairea so izgnali iz St. Ange, vendar pa ga je vzel k sebi vojvoda Sully, s katerim sta bila prijatelja tudi še iz začetka, ko sta zahajala v klub »Temple«. Že v tem času se je pokazal Voltaire v svojih spisih tako brez vsakega sramu, da so njegovi sodobniki sami trdili, da je v tem prekosil vse, kar se je dotlej pojavilo v umazani literaturi. Treba pa je vedeti, da so bili takrat Francozi navajeni umazanih literarnih izdelkov. Radi neke anonimne pesmi, v kateri je sramotil vojvodo Orleanskega, naslednika Ludovika XIV., so ga za 11 mesecev zaprli v bastijo. Pozneje progan v Chatenay se je Voltaire vrnil v Pariz k uprizoritvi svoje žalostne »Oedipe«. Dasi ta pesnitev v resnici ni veličastna, si je vendar Voltaire pridobil s to pesnitvijo novih vplivnih dobrotnikov: kraljev in knezov, visokih častnikov, vplivnih finančnikov itd. Vojvoda Orleanski mu je izstavil pokojnino, Šved Götzl in bančnik Huguère sta ga uvedla v finančne kroge. Kmalu pa je moral Voltaire radi zasramovalnega pisanja zopet zapustiti Pariz. Njegovo nadaljnje življenje nam opisuje Curityba, sotrudnik »Kompasa« v sledečih izjavanjih.

(Dalje.)

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Odgovorni urednik Jože Rutar.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.